

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY – 4101-08-01/2013

P/13/168

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz

T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60

lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli.

Numer i tytuł kontroli	P/13/168 – Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Artur Gackowski, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 84122 z 27.02.2013 r.
	[Dowód: akta kontroli 2-3]
Jednostka kontrolowana	Zarząd Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Strzelnie (dalej „ZGKiM” lub Zarząd)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Sieradzki, Dyrektor Zarządu

II. Ocena kontrolowanej działalności.

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Przedmiotem kontroli było zagospodarowanie osadów powstających w latach 2011-2012 w oczyszczalni ścieków (dalej „oczyszczalnia”), podlegającej organizacyjnie pod ZGKiM.

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą stwierdzono szereg okoliczności mających pozytywny wpływ na ocenę.

Przede wszystkim pozytywnie oceniono rolnicze zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych i nie przekazywanie ich na składowiska odpadów celem dalszego magazynowania. Takie postępowanie jest zgodne z Dyrektywą Rady nr 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych², w której ustalono m. in., że osad powstający w wyniku procesu oczyszczania ścieków winien być ponownie wykorzystany w każdym przypadku, gdy jest to właściwe, a sposoby usuwania osadów powinny ograniczać do minimum skutki niekorzystnego wpływu na środowisko.

W latach 2011 – 2012 wszystkie osady komunalne poddane zostały stabilizacji, a znacząca część z nich została zagospodarowana poprzez zastosowanie ich na gruntach rolnych. Badania osadów i gruntów wykazały, że były one prowadzone metodami referencyjnymi określonymi w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych³ (zwanego dalej rozporządzeniem KOŚ), a wyniki badań nie przekraczały norm określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia KOŚ.

Pozytywnie oceniono również fakt prowadzenia ewidencji osadów na kartach zgodnych ze wzorem określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów⁴ (zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie wzorów dokumentów), a „Kart

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. UE. L. 1991.135.40 z 30 maja 1991 r. (Polskie Wydanie Specjalne, Rozdział 15, Tom 02, P. 26-30).

³ Dz. U. Nr 137 poz. 924

⁴ Dz. U. Nr 249 poz. 1673

przekazania odpadów” zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 5 do cytowanego rozporządzenia.

Pozytywnie oceniono również terminowe przekazywanie do Marszałka Województwa kujawsko-pomorskiego (zwanego dalej Marszałkiem), dokumentów wymaganych art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁵.

W działalności jednostki stwierdzono również fakty które w sposób ujemny oddziałują na ocenę końcową. Zaliczyć należy do nich m. in. drobne braki w kartach ewidencji odpadu, a także nierzetelne wypełnianie kart przekazania odpadu. Jako nieprawidłowość Izba traktuje brak przekazania informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami, którą zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt ustawy o odpadach należało przedłożyć Staroście.

Negatywnie z punktu widzenia legalności działań Izba ocenia niestosowanie przy ważeniu osadów, urządzeń posiadających legalizację (art. 8 ustawy z 11 maja 2001 r. Prawo o miarach⁶), brak zadaszenia składowiska osadów na terenie oczyszczalni (art. 43 ust. 2a ustawy o odpadach) oraz zastosowanie osadów na terenach co do których istnieje ustawowy zakaz stosowania (art. 43 ust. 6 pkt 3 ustawy o odpadach).

Najwyższa Izba Kontroli zwraca także uwagę na brak aktualności dokumentów dotyczących działalności Zarządu, tj. regulaminu organizacyjnego, instrukcji eksploatacji oczyszczalni, jak również zakresu obowiązków osoby odpowiedzialnej za prawidłowe działanie oczyszczalni.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Ewidencjonowanie osadów ściekowych, realizacja obowiązków sprawozdawczych.

1.1. Decyzje i pozwolenia na wytwarzanie odpadów.

Opis stanu
faktycznego

Decyzją Zarządu Gminy i Miasta Strzelno z 14.10.1991 r. utworzono Zarząd Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej (zakład budżetowy).

[Dowód: akta kontroli 105]

Decyzją Starosty Mogileńskiego z 17.09.2007 r. (sygn. OS-7623-29/2007), udzielono **Zakładowi** (zamiast Zarządowi – przypisek kontrolera) Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Strzelnie (dane adresowe zgodne), pozwolenia na:

- wytwarzanie odpadów powstających w związku z eksploatacją instalacji, w tym m. in. ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych – kod 19 08 05 w ilości 200 Mg/rok,
- prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu m. in. ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych – kod 19 08 05,
- prowadzenie działalności w zakresie odzysku i unieszkodliwiania (poprzez ich składowanie na składowisku odpadów komunalnych – proces D1), m. in. ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych – kod 19 08 05 w ilości 200 Mg/rok,

Pozwolenia udzielono na czas określony do 31.08.2017 r.

[Dowód: akta kontroli 16-19]

Dla oczyszczalni ścieków Zarząd posiadał „Instrukcję obsługi” opracowaną w listopadzie 1996 r. Zgodnie z nią oczyszczalnia przeznaczona jest do mechaniczno-biologicznego oczyszczania ścieków przyjmowanych z terenu miasta Strzelna, a jej głównym zadaniem jest przejąć ścieki i oczyszczając je, wpłynąć zdecydowanie na czystość wody

⁵ Dz. U. z 2010 r. Nr 185 poz. 1243 ze zm. (obowiązującej do dnia 23 stycznia 2013r.)

⁶ Dz. U. z 2004 r. Nr 243, poz. 2441 ze zm.

w jeziorze Gopło. Odbiornikiem ścieków z oczyszczalni jest kanał Starczewski, z którego ścieki trafiają do kanału Ostrowo – Gopło, a następnie do jeziora Gopło.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że zarówno w regulaminie organizacyjnym Zarządu (z 1995 r.) jak i w instrukcji obsługi oczyszczalni (z 1996 r.) znajdowały się przepisy które straciły już moc obowiązywania. I tak odpowiednio: Prawo budżetowe oraz rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 05.11.1991 r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi (Dz. U. Nr 116 poz. 503), które zostało uchylone z dniem 02.01.2003 r.

Ponadto w regulaminie organizacyjnym Zarządu nie stwierdzono zapisów dotyczących szeroko rozumianej gospodarki odpadami i związanych z eksploatacją oczyszczalni ścieków. Jednym z zadań Zarządu było natomiast eksploatowanie wysypiska odpadów komunalnych podczas gdy składowisko to było nieczynne od dwóch lat.

[Dowód: akta kontroli 110-118]

Sprawami oczyszczalni zajmował się Ł.N. – Majster oczyszczalni. W aktach osobowych, w zakresie obowiązków, nie stwierdzono zadań związanych z utrzymaniem i eksploatacją oczyszczalni.

[Dowód: akta kontroli 106-109]

Jak wyjaśnił Dyrektor ZGKiM „*Przedmiotem działalności zakładu jest m.in. „utrzymanie urządzeń sanitarnych”. W statucie zakładu w § 4 zapisano, iż przedmiotem działania jest „bieżące i nieprzerwane zaspokajanie potrzeb związanych z zadaniami własnymi gminy wynikającymi z ustawy o samorządzie terytorialnym i obowiązkami władz lokalnych wobec mieszkańców” w zakresie m.in. gospodarki wodno-kanalizacyjnej.*

Z Regulaminu Organizacyjnego nie wynika wprawdzie wprost, iż zadaniem zakładu jest również utrzymanie oczyszczalni ścieków, jednakże myślę, że zastosowanie może mieć w tym przypadku zapis mówiący o tym, że „zasadniczym i podstawowym celem jest racjonalne gospodarowanie wydziałym majątkiem komunalnym oraz kadrami dla zaspokojenia potrzeb ludności i gminy w zakresie usług komunalnych i mieszkaniowych”. Ów majątek został przekazany zakładowi „protokołami przekazania do eksploatacji” w dniu 30 grudnia 1996 roku.”

[Dowód: akta kontroli 164]

W odniesieniu do stanu obecnego stwierdzono, że w instrukcji obsługi oczyszczalni nie przewidziano stacji odwadniania osadów, a przeprowadzone oględziny wykazały, że na terenie oczyszczalni, takie stanowisko się znajduje.

[Dowód: akta kontroli 159-160]

Jak podał Ł.N. Instrukcja obsługi oczyszczalni będzie zaktualizowana zgodnie ze stanem faktycznym do końca maja 2013 r.

[Dowód: akta kontroli 171]

Powyższe wskazuje na potrzebę zaktualizowania podstawowych dokumentów regulujących funkcjonowanie Zarządu w kontrolowanym zakresie.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2. Prowadzenie ewidencji osadów wytworzonych w procesie oczyszczania ścieków.

W ZGKiM ewidencja osadów była prowadzona w postaci „Kart ewidencji odpadu”, zgodnych ze wzorem określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie

wzorów dokumentów. Analiza kart – osobno za 2011 i 2012 r., wykazała, że dotyczyły one odpadu o kodzie 19 08 05, tj. komunalnego ustabilizowanego osadu ściekowego.

[Dowód: akta kontroli 31, 32, 33-35, 36-39]

W kontrolowanym okresie w Zarządzie wygenerowano łącznie 4 karty przekazania odpadów (osadów), po dwie dla każdego roku. Karty były zgodne ze wzorem określonym w załączniku nr 5 do rozporządzenia w sprawie wzorów dokumentów, i zawierały wypełnione wszystkie wymagane pola.

[Dowód: akta kontroli 40-43]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na obu „Kartach ewidencji odpadu” nie wykazano miejsca prowadzenia działalności.

[Dowód: akta kontroli 31, 32]

2. W „Kartach przekazania odpadów” stwierdzono błędne dane dotyczące podmiotu wykonującego usługę transportu osadu. I tak:

- w karcie nr 1 za 2011 r. w części „Transportujący odpad” wpisano MAT-TRANS”,
- w karcie nr 2 za 2011 r. oraz nr 1 i 2 (za 2012 r.) w części „Transportujący odpad” wpisano ZGKiM.

[Dowód: akta kontroli 40-43]

Usługę transportu w powyższych przypadkach świadczyła firma „MAT-TRANS”, która dodatkowo nie posiadała zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów o kodzie 19 08 05.

[Dowód: akta kontroli 44-47, 48-49]

Sporządzający karty Ł.N. podał, że „zarówno transport osadów jak i jego zastosowanie odbywa się pod naszym nadzorem.”

[Dowód: akta kontroli 165]

Zdaniem Najwyższej Izby kontroli, powyższe wskazuje na nierzetelne wykonywanie obowiązków w zakresie realizacji postanowień rozporządzenia w sprawie wzorów dokumentów.

Odpowiedzialnym za powyższe jest Ł.N. sporządzający karty.

1.3. Zbiornicze zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia fakt terminowego przysyłania przez Zarząd do Marszałka, dokumentów wymaganych art. 37 ust. 2 ustawy o odpadach, które były zgodne ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach⁷. I tak za 2011r. roczne zestawienie przesłano 09.03.2012 r. (poz. 179/2012 dziennika korespondencyjnego), a za 2012 r. przesłano w dniu 26.02.2013 r. (poz. 194/2013 dziennika korespondencyjnego). Powyższe wskazuje na prawidłową realizację obowiązku określonego w art. 37 ust. 3 ustawy o odpadach.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Porównanie wysłanych rocznych zestawień z „Kartami ewidencji odpadów” wykazało, że w przypadku 2011 r. wystąpiła różnica w danych dotyczących wytworzonych odpadów. W Karcie ewidencji wykazano 389,38 Mg, podczas gdy w formularzu (Dział 2. Zbiornicze zestawienie danych o rodzajach i ilościach wytworzonych odpadów), podano 230 Mg.

[Dowód: akta kontroli 31, 50-53]

⁷ Dz. U. Nr 249 poz. 1674

Jak podał Ł.N. sporządzający oba dokumenty „podczas sporządzania rocznego zestawienia danych o odpadach za 2011 r. w dziale II o rodzajach wytworzonych odpadów pomyłkowo wpisałem ilość osadu, jaka została na koniec roku.”

[Dowód: akta kontroli 165]

Dane za 2012 r. były zgodne.

[Dowód: akta kontroli 32, 54-57]

Ustalone
nieprawidłowości

Z art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy o odpadach wynika, że wytwórca odpadów jest obowiązany do przedłożenia informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami, jeżeli wytwarza odpady niebezpieczne w ilości do 0,1 Mg rocznie albo powyżej 5 Mg rocznie odpadów innych niż niebezpieczne. Informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami przedkłada się właściwemu organowi w terminie 30 dni przed dniem rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów lub dniem zmiany tej działalności wpływającej na ilość lub rodzaj wytwarzanych odpadów lub sposobów gospodarowania nimi. Właściwym organem, o którym mowa w ust. 1, jest starosta (art. 24 ust. 1 ustawy o odpadach).

ZGKiM wytwarza odpady od 1996 r. Do 2010 r. odpady były składowane na składowisku w miejscowości Bławaty, a od 2011 r. odpady są zagospodarowywane na cele rolnicze. Dodatkowo w 2011 i 2012 r. ZGKiM wytworzył odpowiednio 389 Mg i 719 Mg odpadów, podczas gdy w pozwoleniu widniało 200 Mg.

Zdaniem Izby powyższe wskazuje na obowiązek złożenia informacji wymaganej art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy o odpadach.

W kontrolowanym okresie ZGKiM nie zaktualizował staroście informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami. Jak podał Dyrektor „w moim przekonaniu nie istniała potrzeba przekazania takich informacji do Starosty ponieważ przekazujemy te informacje do Marszałka, tym bardziej, że kontrola z WIOŚ nie wykazała takich nieprawidłowości.”

[Dowód: akta kontroli 164]

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie⁸ mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

2. Postępowanie z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni.

2.1. Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię, ilość oczyszczonych ścieków i kierunki zagospodarowania osadów.

Opis stanu
faktycznego

Dane w powyższym zakresie, na podstawie ewidencji osadów oraz *Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w roku 2011 i 2012*, przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Lp	Wyszczególnienie	Lata	
		2011	2012
1	2	3	4
1	Równoważna liczba mieszkańców (RLM) w aglomeracji stan na 31 grudnia	9 622	9 622
1.1	RLM wg danych KZGW z realizacji KPOŚK	23 387	
2	liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego stan na 31 grudnia	6000	6000
3	liczba mieszkańców obsługiwanych przez tabor asenizacyjny stan na 31 grudnia	5346	5614
4	ilość oczyszczanych ścieków komunalnych ogółem w ciągu roku, w tys. m ³ /r.	622	568

⁸ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen częściowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

Lp	Wyszczególnienie	Lata	
		2011	2012
1	2	3	4
4.1	w tym ścieków dowożonych wozami asfenzacyjnymi w tys. m ³ /r.	21	21
5.	masa osadów ustabilizowanych i zagęszczonych po procesie mechanicznego odwodnienia powstająca w oczyszczalni w Mg/rok i przekazana na następujące cele:	389	718
5.1	- w rolnictwie, rozumianym jako uprawa wszystkich płodów rolnych wprowadzanych do obrotu handlowego, włączając w to uprawy przeznaczone do produkcji pasz w Mg:	490	610
5.9	- do magazynowania czasowo na terenie oczyszczalni w Mg:		108
6	masa osadów przeliczona na suchą masę powstająca w oczyszczalni w Mg/rok i przekazana na następujące cele:	82,16	144,6
6.1	- w rolnictwie, rozumianym jako uprawa wszystkich płodów rolnych wprowadzanych do obrotu handlowego, włączając w to uprawy przeznaczone do produkcji pasz w Mg:	103,39	122,9
6.9	- do magazynowania czasowo na terenie oczyszczalni w Mg:		21,7
7.1.	Wskaźnik masy osadów (mechanicznie odwodnionych) do ilości oczyszczanych ścieków – wiersz [5 : 4] w kg/m ³ :	0,63	1,26
7.2.	Wskaźnik masy osadów przeliczonych na suchą masę do ilości oczyszczanych ścieków – wiersz [6 : 4] w kg/m ³ :	0,13	0,2
7.3.	Średnie uwodnienie osadów po mechanicznym odwodnieniu w %:	80	80
8.	Masa magazynowanych osadów na terenie oczyszczalni na dzień 31 grudnia w Mg:	230	338

[Dowód: akta kontroli 58]

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Legalizacja urządzeń wagowych do kontroli wytwarzanych osadów ściekowych.

Na terenie oczyszczalni nie było urządzeń wagowych do kontroli wytwarzanych osadów ściekowych. Masa była ustalana poprzez okresowe ważenie pojazdu którym osady były transportowane, a także za pomocą wag zamontowanych na tych samochodach. Jednak jak ustalono, brak jest wiedzy na temat legalizacji tych urządzeń.

[Dowód: akta kontroli 159-160, 165]

Ustalono
nieprawidłowości

Ważenie na wagach bez legalizacji, jest zdaniem Najwyższej Izby Kontroli naruszeniem przepisów ustawy z 11 maja 2001 r. Prawo o miarach. Zgodnie z art. 8 ust. 1 tej ustawy, przyrządy pomiarowe (wagi do pomiaru masy osadów) które mogą być stosowane m. in. w ochronie środowiska podlegają prawnej kontroli metrologicznej.

Negatywnym skutkiem stosowania wag bez legalizacji jest prawdopodobieństwo przekazania większej ilości osadu niż zostało zaplanowane, a co za tym idzie przekroczenie dopuszczalnych dawek osadu ściekowego przy np. zastosowaniu na grunty rolne.

Odpowiedzialnym za powyższe jest Ł. N. który wyjaśnił, że przyczyną był brak środków finansowych.

2.3. Stabilizacja osadów ściekowych.

Stabilizacji biologicznej poddano cały osad wytworzony w kontrolowanym okresie, tj. 389,38 Mg w 2011 r. i 718 Mg w 2012 r.

W dniu 8 kwietnia 2013 r. kontroler, działając na podstawie art. 39 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹, w obecności Ł.N., Majstra Oczyszczalni, dokonał oględzin terenu, obiektów i urządzeń wytwarzania i zagospodarowania osadów wytworzonych w procesie oczyszczania ścieków na terenie oczyszczalni.

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82

Pomijając fakt, że część osadów była kierowana do stacji odwadniania (której nie ujęto w instrukcji), pozostałe postępowanie z osadami było zgodne z instrukcją obsługi i eksploatacji oczyszczalni ścieków.

Podczas procesu oczyszczania ścieków odbywającego się w sposób ciągły, powstają osady stałe oraz osady uwodnione. Osady są kierowane do Wielofunkcyjnej Komory Fermentacji Otwartej (WKFO). Osad z WKFO jest systemem rur okresowo usuwany na:

- poletka osadowe,
- stacje odwadniania osadu.

Na terenie oczyszczalni w sąsiedztwie WKFO znajduje się 11 poletek osadowych. W czasie oględzin 2 poletka były opróżnione, na pozostałych znajdował się osad.

Po wysuszeniu osadu, jest on ręcznie ładowany na przyczepę, skąd trafia na zlokalizowane obok składowisko osadu. Poletka są wyposażone w system drenażu, którym odsączone pozostałości są kierowane poprzez przepompownię wielofunkcyjną, do ponownego oczyszczenia.

Z WKFO część osadu trafia do stacji odwadniania osadu, gdzie maszynowo usuwany jest nadmiar wody. Po osuszeniu osad przenoszony jest za pomocą tzw. „ślimaka” na zewnątrz budynku do przyczepy, skąd trafia na zlokalizowane obok składowisko osadu.

Składowisko osadu stanowi plac znajdujący się w płytkim zagłębieniu, wyłożony płytami betonowym typu „jumba”. Składowisko było wypełnione w 80 %. Na powierzchni osadu jest widoczny biały proszek, wg oświadczenia Ł.N., jest to wapno. Analiza dokumentacji finansowej (faktur) wykazała, że w latach 2011 – 2012 zakupiono łącznie 3 000 kg wapna.

Bezpośrednio obok składowiska znajduje się stacja odwadniania osadu. W czasie oględzin prasa nie działała. Przyczyną był fakt, prawie 100 % wypełnienia składowiska osadu.

Zarówno poletka osadowe jak i składowisko osadu posiadają system drenażu, składający się z rur drenażowych oraz systemu studzienek i rur kanalizacyjnych.

[Dowód: akta kontroli 159-160, 161]

Wszystkie wytworzone osady nadawały się do stosowania w rolnictwie i nie przekroczono terminów ich czasowego magazynowania przewidzianego w art. 63 ustawy o odpadach.

[dowód: akta kontroli str. 59-63, 75-79, 85-89, 98-102]

Ustalone
nieprawidłowości

Oględziny wykazały również, że składowisko nie jest zadaszone, co zdaniem Izby może powodować ponowne nawodnienie osuszonego osadu. Takie postępowanie narusza postanowienia art. 43 ust. 2a ustawy o odpadach, gdzie określono zakaz nawadniania komunalnych osadów ściekowych poddanych uprzednio procesowi osuszania.

Potwierdzają to wyniki oględzin podczas których stwierdzono zalegającą pokrywę śnieżną i zamrożone kałuże. Na części osadu, która nie jest przykryta śniegiem widoczny jest mech.

[Dowód: akta kontroli 121, 159-160]

Przyczyną braku zadaszenia był fakt, że projekt budowy Oczyszczalni Ścieków z 1996 r. nie przewidywał zadaszenia nad składowiskiem osadów. Jak pisał Ł.N. z posiadanego doświadczenia nie spotkałem oczyszczalni, która posiadałaby takowe zadaszenie.

Odrębną rzecz stanowią rozbieżności w interpretacji przepisu ustawy o odpadach wprowadzonego nowelizacją z 12 marca 2010 r., który zakazuje nawadniania komunalnych osadów ściekowych poddanych uprzednio procesowi osuszania. Wśród opinii uzyskiwanych od prawników, „nawadnianie” interpretuje się jako świadome działanie człowieka, a nie wpływ czynników atmosferycznych.

[Dowód: akta kontroli 171]

2.4. Zakres i częstotliwość badań laboratoryjnych osadów.

Zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia KOŚ, badania metodami referencyjnymi komunalnych osadów ściekowych przeprowadza się z częstotliwością zależną od obciążenia oczyszczalni ścieków, wyrażonego liczbą równoważnych mieszkańców (LRM) w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej¹⁰.

Obciążenie oczyszczalni RLM wynosi mniej niż 10 000, w związku z tym badania należy przeprowadzić nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy.

Komunalne osady ściekowe w kontrolowanym okresie były badane łącznie 4 razy, po 2 razy na rok.

[Dowód: akta kontroli 59-63, 75-79, 85-89, 98-102]

Badania osadów wykonywały laboratoria posiadające akredytację wydaną przez Polskie Centrum Akredytacji, tj.:

- „Labotest” Laboratorium Analiz Fizykochemicznych z Torunia, posiadające akredytację m. in. do pobierania próbek i wykonywania badań gleby i osadów (AB 894),
- badania w zakresie azotu ogólnego, salmonelli i jaj pasożytów, wykonała firma „Laboratorium usługowo badawcze biochemik” posiadająca akredytację na badanie osadów (AB 400) oraz firma „Ośrodek badań i kontroli środowiska” z Katowic posiadająca akredytację na badanie osadów (AB 213).

[Dowód: akta kontroli 59-63, 75-79, 85-89, 98-102]

Analiza sporządzonych sprawozdań z badań wykazała, że były one prowadzone metodami referencyjnymi określonymi w załączniku nr 4 do rozporządzenia KOŚ, a wyniki badań nie przekraczały norm określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia KOŚ.

[Dowód: akta kontroli 162-163, 157, 167-170]

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena częściowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

3. Zagospodarowanie osadów ściekowych.

Opis stanu
faktycznego

3.1. Miejsce odzysku lub unieszkodliwiania osadów.

Wszystkie ustabilizowane komunalne osady ściekowe były użyte do celów rolniczych na terenie gminy Strzelno w województwie kujawsko-pomorskim.

[Dowód: akta kontroli 53, 57]

3.2. Badania gruntów.

Zgodnie z art. 43 ust. 3 ustawy o odpadach, przed stosowaniem komunalne osady ściekowe oraz grunty, na których mają one być stosowane, powinny być poddane badaniom przez wytwórcę komunalnych osadów ściekowych.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia fakt, że w latach 2011 – 2012 ZGKiM zlecił 4 – krotnie, tj. każdorazowo przed zastosowaniem osadu na gruntach rolnych, dokonanie badań tych gruntów.

We wszystkich wyżej wymienionych badaniach stwierdzono, że próbki gruntu nie przekraczają dopuszczalnych norm określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia

¹⁰ Dz. U. Nr 88, poz. 439, z późn. zm.

KOŚ, a badania wykonały laboratoria posiadające akredytacje Polskiego Centrum Akredytacji zgodnie z wymogami określonymi w załączniku nr 5 do rozporządzenia KOŚ.

Ze sprawozdań z badań próbek gruntu, wynika, że dotyczyły one powierzchni odpowiednio 15, 20, 15 i 24 ha.

[Dowód: akta kontroli 64-72, 80-82, 90-92, 95-97]

Na zlecenie Zarządu, po każdym przeprowadzonym badaniu osadu i gruntu, laboratorium opracowywało „Sprawozdanie z wyliczenia dopuszczalnej dawki komunalnych osadów ściekowych”. Zalecane dawki wahały się od 12,05 t/ha/rok (badanie z sierpnia 2011 r.) do 17,34 t/ha/rok (badanie z kwietnia 2011 r.) i dotyczyły uwodnionych osadów.

[Dowód: akta kontroli 73-74, 83-84, 93-94, 103-104]

Zgodnie z „kartami przekazania osadu” w kontrolowanym okresie ZGKiM przekazał 4 krotnie osad do zastosowania w rolnictwie. I tak:

1. W dniu 9 kwietnia 2011 r. przekazano 250 Mg.

[Dowód: akta kontroli 40]

2. W dniu 20 sierpnia 2011 r. przekazano 240 Mg.

[Dowód: akta kontroli 41]

3. W dniu 24 marca 2012 r. przekazano osadu 210 Mg.

[Dowód: akta kontroli 42]

4. W dniu 18 sierpnia 2012 r. przekazano 400 Mg.

[Dowód: akta kontroli 43]

W przeliczeniu na suchą masę (s.m.), Zarząd przekazał odpowiednio 52,75 Mg, 50,64 Mg, 42,31 g i 80,6 Mg.

[Dowód: akta kontroli 50-53, 54-57]

Analiza ilości przekazanych osadów w punktach 2 i 3 nie wykazała przekroczenia dopuszczalnej dawki komunalnych osadów ściekowych.

[Dowód: akta kontroli 167-170]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Kontrola wykazała, że grunty były każdorazowo przebadane przed zastosowaniem osadów. Jednak Izba zwraca uwagę, że:

- czasokres od badania próbki osadu do momentu zastosowania osadu na polu wynosił od 25 dni (badanie nr 2 w 2011) do 74 dnia (badanie nr 2 w 2012),
- czasokres od badania próbki gruntu do momentu zastosowania na nim osadu wynosił od 11 dni (badanie nr 1 w 2012) do 57 dnia (badanie nr 2 w 2012),

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli tak długi okres, przede wszystkim od momentu badania próbki osadu do momentu zastosowania go w gruncie, stwarza ryzyko powstania zmian składu chemicznego osadu. Jest to tym bardziej prawdopodobne, że jak wykazały oględziny, osad na składowisku nie jest zabezpieczony przed ponownym nawodnieniem, a na jego powierzchni wyrastają mchy i pleśń.

[Dowód: akta kontroli 167-170]

2. We wszystkich przypadkach sprawozdań z badań gruntu nie stwierdzono podania metod poboru próbek (oprócz podania normy), co praktycznie uniemożliwia dokonanie przez organy zewnętrzne, kontroli ich prawidłowości. Nie podano również bonitacji gruntów.

[Dowód: akta kontroli 64-72, 80-82, 90-92, 95-97]

3. Zgodnie z § 3 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia KOŚ, dopuszczalne dawki komunalnych osadów ściekowych, które mogą być stosowane w ciągu roku na jednostkę powierzchni gruntu, nie mogą przekraczać w rolnictwie oraz do rekultywacji gruntów na cele rolne 3 Mg s.m./ha/rok.

Analiza ilości przekazanych osadów wykazała, że w przypadku przekazania z 9 kwietnia 2011 r. i 18 sierpnia 2012 r. nastąpiło przekroczenie dopuszczalnej dawki komunalnych osadów ściekowych.

Zgodnie z danymi zawartymi w zbiorczych zestawieniach danych o komunalnych osadach ściekowych (opisanych w punkcie 1.3 niniejszego wystąpienia), w obu wymienionych przypadkach przekazano odpowiednio 52,75 Mg s.m. na 15 ha, co wskazuje na dawkę 3,5 Mg osadu na 1 ha oraz 80,6 Mg s.m. na 24 ha co wskazuje na dawkę 3,35 Mg osadu na 1 ha.

[Dowód: akta kontroli 40-41, 42-43]

Dodatkowo stwierdzono, że na działkę nr 59, obręb Ciechrz, w 2012 r. dwukrotnie zastosowano ustabilizowany osad komunalny. Analiza przekazania osadu z 24 marca nie wykazała przekroczenia dopuszczalnej dawki, natomiast zastosowanie osadu z 18 sierpnia (jak podano powyżej), nastąpiło z naruszeniem postanowień § 3 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia KOŚ.

[Dowód: akta kontroli 40-41, 42-43]

Zgodnie z § 3 ust. 6 rozporządzenia KOŚ, przy jednokrotnym w ciągu dwóch albo trzech lat stosowaniu komunalnych osadów ściekowych w rolnictwie oraz do rekultywacji gruntów na cele rolne dopuszczalna dawka komunalnych osadów ściekowych może być skumulowana i nie może przekraczać odpowiednio 6 Mg s.m./ha/2 lata i 9 Mg s.m./ha/3 lata.

Najwyższa Izba Kontroli nie traktuje takiego działania jako nieprawidłowości, pod warunkiem jednak, przestrzegania postanowień § 3 ust. 6 rozporządzenia KOŚ.

Ustalone
nieprawidłowości

W przypadku przekazania osadu z 18 sierpnia 2012 r. stwierdzono ponadto, że przekroczono dopuszczalną dawkę określoną w sprawozdaniu z 17 lipca 2012 r. Laboratorium „Labotest” na podstawie badań osadu i gruntów wyliczyło, że dawka nie może być większa niż 15,54 Mg (uwodnionych osadów), na 1 ha w ciągu roku, a zastosowano 16,67 Mg na 1 ha.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że przyczyną przekroczenia dopuszczalnej dawki mogły być niespójne zapisy w sprawozdaniach z badań.

Jak wykazała analiza w sprawozdaniu z badań gruntu (nr 1082/2012), łączna powierzchnia gruntów z których pobrano próbki wynosiła 24,11 ha. Z kolei w sprawozdaniu z wyliczenia dopuszczalnej dawki komunalnego osadu ściekowego z 17.07.2012 r. podano nr działek ze sprawozdania z badania gleby, dodatkowo wpisując 2 działki o nr 28/2 – 1,94 ha i 29/2 – 1,18 ha, całkowita powierzchnia – 27,23 ha.

Zarząd sugerując się tą wielkością i wyliczeniem dopuszczalnej dawki – 15,54 Mg na 1 ha, przekazał osad w wielkości 400 Mg.

Jednakże z korespondencji z „Labotest” wynika, że w sprawozdaniu nr 1082/2012 próbka gleby oznaczona numerem 6 i zapisana pod kodem 1683/12 (zgodnie z zapisami w Protokole poboru próbek wraz z załącznikami) została pobrana, jako uśredniona z działki o numerze 129 i przylegających do niej działek 28/2 i 29/2. Wynika z tego, że powierzchnia działki nr 129, tj. 2,9 ha podana w sprawozdaniu z badania gleby jest wartością uśrednioną z działki o numerze 129 i przylegających do niej działek 28/2 i 29/2, co z kolei świadczy o tym, że próbki gleby pobrano z działek o łącznej powierzchni 24,11 ha. W związku z tym, biorąc pod uwagę wyliczenie dopuszczalnej dawki komunalnego osadu ściekowego z 17.07.2012 r. – 15,54 t/ha/rok i powierzchni działek – 24,11 ha wynika, że na badane działki można było zastosować 375 Mg osadu, a zastosowano 400, co wskazuje na przekroczenie o 25 Mg dopuszczalnej dawki.

Jak podał Ł.N. przyczyną przekroczenia dopuszczalnej dawki osadu z dnia 18.08.2012 r. był niespójny zapis w sprawozdaniach z badań przeprowadzonych przez laboratorium akredytowane Labotest w Toruniu.

[Dowód: akta kontroli 171]

3.3. Przekazanie wyników badań.

Zgodnie z art. 43 ust. 4 ustawy o odpadach, wytwórca komunalnych osadów ściekowych jest obowiązany do przekazywania właścicielowi, dzierżawcy lub innej osobie władającej nieruchomością, na której komunalne osady ściekowe mają być stosowane, wyników badań oraz informacji o dawkach tego osadu, które można stosować na poszczególnych gruntach.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

ZGKiM nie posiadał dokumentów potwierdzających przekazanie odbiorcy, wyników badań oraz informacji o dawkach tego osadu, jednakże jak podał Ł.N. „informacje o wynikach badań i dawkach osadu zostały przekazane właścicielowi gruntów każdorazowo przed zastosowaniem osadu.”

[Dowód: akta kontroli 165]

3.4. Stosowanie osadów na terenach na których istnieje ustawowy zakaz.

Ustawa o odpadach w art. 43 ust. 6 precyzuje miejsca i tereny na których obowiązuje zakaz stosowania komunalnych osadów ściekowych. Przeprowadzone oględziny wykazały m. in. że na wymienionych działkach nie stwierdzono zgromadzonego i zalegającego osadu, wszystkie działki były przeznaczone pod uprawę, nie stanowiły pastwisk i nie były wykorzystywane w inny sposób, w pobliżu nie znajdowały się zabudowania mieszkalne, a dla tych terenów Starosta nie wyznaczał stref ochrony pośredniej ujęć wody. Działki nie znajdują się w obrębie obszarów parków narodowych, rezerwatów przyrody.

[Dowód: akta kontroli 119-120, 122-156, 158, 166]

Ustalone
nieprawidłowości

Wyniki oględzin wykazały również, że na działce nr 10/1 znajduje się okrągły zbiornik wodny (staw), o średnicy około 40 m, nie jest on połączony z żadnym kanałem czy innym ciekim wodnym. Na działce nr 28/2 znajduje się zbiornik wodny w kształcie rombu o bokach ok. 30 na 20 m. Jest on połączony z rowem, przez który woda jest transportowana do kanału znajdującego się na granicy działek 28/2 i 129 (kanał stanowi działkę nr 129),

[Dowód: akta kontroli 122-156, 166]

Takie działanie narusza postanowienia art. 43 ust. 6 pkt 3 ustawy o odpadach, w którym podano, że zakazuje się stosowania osadów w pasie gruntu o szerokości 50m bezpośrednio przylegającego do brzegów jezior i cieków.

Odpowiedzialny za powyższe Ł.N. podał, że w okresie, kiedy był zastosowany osad, tj. w m-c sierpniu 2012 r. nie było opadów deszczu i te ciek wodne były suche, dlatego sądzę, że nie miało to negatywnego oddziaływania na środowisko. Tym bardziej, że przebadany osad nie wykazał przekroczenia norm dopuszczonych w przepisach.

[Dowód: akta kontroli 165]

3.5. Inne zagospodarowanie osadów.

ZGKiM w kontrolowanym okresie nie wytwarzał kompostu i nawozu, nie przekazywał osadów do dostosowania gruntów do określonych potrzeb wynikających z planów gospodarki odpadami, planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Osady nie były zagospodarowane

do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne, a także nie przekazywano ich na składowiska odpadów. Zarząd nie posiadał urządzeń do termicznej obróbki osadów.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

4. Realizacja wniosków pokontrolnych.

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie oczyszczalnia była kontrolowana łącznie 7 razy, w tym 5 przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, 1 przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz w 1 przypadku przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

W wyniku kontroli WIOŚ, której zakresem było przestrzeganie przepisów i decyzji administracyjnych w zakresie ochrony środowiska, stwierdzono m. in. że:

- * Badanie jakości ścieków przeprowadzane są przez laboratorium LABOTEST w Toruniu, posiadające akredytację PCA nr AB 984. Zakres prowadzonych badań jest zgodny z zakresem pozwolenia. Wyniki badań są przesyłane do WIOŚ i organu wydającego pozwolenie.
- * Ilość odprowadzanych ścieków jest rejestrowana na terenie oczyszczalni w systemie dobowym.
- * Wizja lokalna na terenie oczyszczalni nie wykazała nieprawidłowości w eksploatacji oczyszczalni.
- * ZGKiM w terminie przesłał do Marszałka Województwa zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobie gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów za 2010 r. Stwierdzono, że zestawienie zostało sporządzone nieprawidłowo i dotyczyło rozbieżności pomiędzy danymi w tym zestawieniu a danymi w kartach ewidencji odpadów. Naruszało to art. 37 ustawy o odpadach.

[Dowód: akta kontroli 4-15, 6, 26]

W dniu 30.08.2012 r. WIOŚ wydał Zarządzenie pokontrolne, w którym zarządził m. in. dokonanie korekty działu 2 zbiorczego zestawienia danych o odpadach za 2010 r.

[Dowód: akta kontroli 27-29]

W dniu 14.09.2012 r. ZGKiM poinformował WIOŚ o realizacji zaleceń pokontrolnych.

[Dowód: akta kontroli 30]

W dniu 14.09.2012 r. ZGKiM przesłał korektę zbiorczego zestawienia danych o odpadach za 2010 r.

Analiza sprawozdań Rb – 30 za 2011 i 2012 r. nie wykazała, aby ZGKiM został obciążony karami i grzywnami z tytułu nieprawidłowego gospodarowania osadami.

[Dowód: akta kontroli 20-22, 23-25]

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena częściowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, wnosi o:

1. Aktualizację podstawowych dokumentów stanowiących o działalności Zarządu w badanym zakresie, tj. regulaminu organizacyjnego jak i instrukcji obsługi oczyszczalni.
2. Aktualizację zakresu obowiązków Majstra Oczyszczalni, do stanu zgodnego z wykonywaną przez niego pracą.
3. Prawidłowe prowadzenie (wypełnianie) kart przekazywania odpadów oraz zbiorczych zestawień danych o odpadach
4. Zlecenie transportu ustabilizowanego osadu ściekowego podmiotom gospodarczym posiadającym stosowne zezwolenie.
5. Przedłożenie Marszałkowi Województwa korekty zbiorczego zestawienia danych o odpadach za 2011 r.
6. Podjęcie działań organizacyjnych mających na celu zadaszenie miejsca składowania osadu ściekowego, w celu zapobieżenia jego ponownego nawadniania.
7. Niedopuszczenie w przyszłości do stosowania osadów ściekowych na terenach i w miejscach co do których istnieje ustawowy zakaz ich stosowania.
8. Rozważenie możliwości podjęcia działań organizacyjnych mających na celu skrócenia czasokresu pomiędzy badaniem próbek osadu do momentu zastosowania ich w gruncie.
9. Zobowiązanie podmiotów wykonujących badania laboratoryjne gruntów do wpisywania metod poboru próbek oraz bonitacji gruntów.
10. Udokumentowanie faktu przekazywania właścicielowi, dzierżawcy lub innej osobie władającej nieruchomością, na której komunalne osady ściekowe mają być stosowane, wyników badań oraz informacji o dawkach tego osadu, które można stosować na poszczególnych gruntach.
11. Zwiększenie uwagi na dane zawarte w sprawozdaniach otrzymywanych z laboratoriów pod kątem zawartych w nich danych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego

Bydgoszcz, dnia ... maj 2013 r.

Kontroler
Artur Gackowski
Główny Specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

Dyrektor
Jarosław Wenderlich

.....
podpis